

# **KÁLVINISTA VILÁG**

---

SZERKESZTIK :

Dr. TAVASZY SÁNDOR

ÉS

Dr. NAGY GÉZA.

1929.

III. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR.

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1930.



# TARTALOMJEGYZÉK.

## I. Vezércikkek.

<i>Dr. Nagy Géza:</i> Kelj fel és világoskodjál — — — — —	1	— A speieri protestáció — — — —	69
<i>(Dr. Tavaszy Sándor:</i> Keresztyénségem és magyarságom — — — — —	13	<i>Dr. Szele Béla:</i> Közelebb az Istenhez —	77
<i>Dr. Nagy Géza:</i> Ébredés — — — — —	21	<i>Dr. Tavaszy Sándor:</i> Az erdélyi magyar szellemi élet szervezésének kérdése —	85
<i>(Horváth Jenő:</i> Mit jelent ma Erdélyben református magyarnak lenni — — — —	29	— Gondolatok az iskolai év végén —	93
<i>M. Nagy Ottó:</i> Munkánk — — — — —	37	<i>Dr. Musnay László:</i> Károlyi Gáspár, a bibliafordító — — — — —	109
<i>(Dr. Tavaszy Sándor:</i> Mire kötelez protestantizmusom — — — — —	45	<i>Dr. Tavaszy Sándor:</i> Testvéri találkozás —	133
<i>László Dezső:</i> Húsvét — — — — —	54	— A reformáció Istennek ereje — —	145
<i>Dr. Tavaszy Sándor:</i> Figyelem-szétszórás	61	— Bethlen Gábor üzenetei — — —	153
		— Egyházkerületi közgyűlés — — —	169
		— Karácsonyi ünnepi konceptus — —	177

## II. Egyéb cikkek. Nagyobb közlemények.

<i>Dr. Tavaszy Sándor:</i> A keresztyén vallásról alkotott hamis felfogások — — —	3	<i>Kiss István:</i> Lelki tavasz — — —	86
<i>Dr. Nagy Endre:</i> Krisztus és Darwin —	14	— Az egyéni kezdeményezés és az egyház problémája — — — — —	94
<i>Gergely Ferenc:</i> Új élet a szászvárosi Kun-kollegiumban — — — — —	22	— A kolozsvári ref. Theologiai fakultás 1928—29. évi záróünnepélye —	101
<i>Dr. Illyés Géza:</i> Bonyhai Simon György —	30	<i>László Dezső:</i> A keresztyénség válsága —	120
<i>Juhász Albert:</i> Fejes Aron — — — — —	46	<i>Biró Mózes:</i> Csak eszköz, de eszköz — —	123
<i>Dr. Nagy Géza:</i> Intézményes és személyes keresztyénség — — — — —	46	<i>Dr. Csüry Bálint:</i> A szentírás a magyar irodalomban — — — — —	134
<i>Dr. Gönczy Lajos:</i> Istentiszteletünk megújulása — — — — —	62	— Bethlen Gábor. végrendelete — —	155
— A felekezeti szempont a tudományban — — — — —	70	<i>Dr. Gönczy Lajos:</i> Mit köszönhet a gyülekezet az új istentiszteleti rendtartásnak	178
<i>László Dezső:</i> Az erdélyi szellem — —	78	<i>Dr. Tavaszy Sándor:</i> A theologiai tudomány az élet szolgálatában — — —	181

## III. Egyházunk munkája.

<i>Dr. Imre Lajos:</i> Az egyház jelen munkáinak alkalmi — — — — —	4	és konferenciája — — — — —	90
<i>Tompa Zsigmond:</i> Középiskoláink benépesítése — — — — —	23	— A romániai magyar református egyház első zsinata — — — — —	102
<i>László Dezső:</i> Egyházmegyei belmissziói előadók konferenciája — — — — —	31	— Nyári ifjusági konferenciánk — —	126
— Értekezlet a Lelkészegyesület ügyében — — — — —	48	<i>Dr. Szathmáry Lajos:</i> A végvidéki ref. Szórványok problémái — — — — —	128
<i>Nagy András:</i> Impressziók a marosvásárhelyi konferenciákról — — — — —	57	<i>Horváth Jenő:</i> Szórványaink Hunyadmegyében — — — — —	137
— A marosvásárhelyi ifjusági konferencia — — — — —	72	— Nagykarolyi nagyhét — — — — —	148
— Szemelvények Ravasz László VII. püspöki jelentéséből — — — — —	81	— Zsilvölgyi egyházközségeink — —	159
— A lelkipásztor önjánlása — — — —	82	— Rikánbelüli nőszövetségek — — —	171
<i>László Dezső:</i> Vasárnapi iskolai, bibliaköri és leányköri vezetők tanfolyama		— Bethlen ünnepélyek — — — — —	171
		— Belmissziói bizottsági ülés — — —	171
		— A Károlyi Gáspár Irodalmi Társaság — — — — —	171
		— Az Erdélyi Református Egyház törvényete — — — — —	172

## IV. Így szól az Úr.

<i>Dr. Gönczy Lajos:</i> Ime mindent újjá tesz — — — — —	5	<i>Kósa Mihály:</i> Micsoda az igazság — —	32
— Az Alfa — — — — —	15	<i>Dr. Gönczy Lajos:</i> Péter — — — — —	41
<i>Kovács László:</i> Az Alfa és az Omega —	24	— Judás — — — — —	49
		— A munka — — — — —	64

# KALVINISTA VILAG

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lei. Egész évre 120 Lei  
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38  
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők



A leányinternátussal kibővített kolozsvári ref. Szeretetház

---

**TARTALOM:** *Dr. Nagy Géza:* Kelj fel és világoskodjál! — *Dr. Tavaszy Sándor:* A keresztyén vallásról alkotott hamis felfogások. — *Dr. Imre Lajos:* Az egyház jelen munkálmái. — *G. L.:* Ime mindeneket megújítok. — *Nagy G.:* A bogártelki kurátor. — *T. S.:* Megalkotható-e a romániai magyar nemzeti szövetség? — *Groszmann:* A keresztyén és a magánvagyon. — Krónika. — Irodalom és művészet.

# KÁLVINISTA VILÁG

## Kelj fel és világoskodjál!

Abban az öreg, mohos templomban, ahová először vezettek engem szerető kezek Isten dicsőítésére, a bejárat ajtója felett ez a felirat olvasható *Sok az bűnös ostora, de az Urban bizót környűl vészi az irgalmasság.* Akkor még, az élet hajnalán ez a zsoltár idézet (32: 10.) az ő ódon stylizálásában nem nagyon kapta meg a figyelmemet. A valóság az ő üde zöldjével, a változó, rohanó események tetszetős csillogásukkal jobban érdekelték, mint az örökkévaló, mennyei világnak ez az első üzenete. De amint multak az évek, mind inkább megelevenedtek előttem azok a kőbe vésett betűk. Láttam, hogy a világ kormányzás törvénye ma is ugyanaz, ami évezredekkel ezelőtt. Akkor is, ma is egy „ostora” van a gyarló embernek, az, amit bűneivel Istentől maga ellen zúdit. És egy menedéke, egy erőforrása, a kegyelem. Ez az a szabad, tiszta levegő, ahova egy áldott kéz segítségével felemelkedhetik a bűn halálosan sötét, fojtó levegőjű világából s ahol végre ismét magához térhet, megújulhat. S most már hálás, gyermeki szeretettel gondolok az öreg templomra, amért nekem ezt az igazságot megőrizte, útravalóul szívembe véste.

Ez a jelenség nemcsak egy ember életében, hanem sokaknál ismétlődik. Talán nincs nap, nincs óra és perc, amikor valaki meg ne látná örömtől repeső lélekkel, hogy a mi evangéliumi egyházunk nem ódon régiségek gyűjteménye, hanem egy *életteljes*, áldott világ, ahol Isten Lelke szünet nélkül árad s megújulást lehel ebbe a romlandó világba. Igéje, szakramentuma, egyházi élete talán úgy tűnik fel sokszor a mai ember előtt, mint a száraz őszi avar, amiben már-már kihalóban van az élet, de aki közelebb lép hozzá, mint Mózes a Horeb hegyén a csipkebokorhoz, meglátja, hogy az *lánggal ég.* Ott reszket körülötte egy földön túli fény, ami nem emészt, hanem éltet és hevít. Ott

zeng az ítélő és szabadító Isten szava, mely megalázkodásra kényszeríti a bűnös embert és a megtartás reményét élesztgeti szívében. S felébreszti benne egyúttal a vágyat, hogy messzehalló hangon hívja fel a hegyre, az égő csipkebokor mellé azokat, akik most reménytelenek, vagy Egyiptom rabságában nyögnek, de akiknek arcáról semmi fájdalom és vétek nem törülhetle még le Isten választásának fényes bélyegét

Mikor lapunkat, az eddig Hamupipőke sorsban tengődő Kálvinista Világot ebben a megújított alakban útnak indítjuk, hadd tegyünk vallást arról, hogy ez mindenekelőtt annak a mindinkább kibontakozó, elmélyülő, kiszélesedő programnak a szolgálatában áll, amit ez a két szó fejez ki: *az egyház öntudatosítása.* Valljuk, hogy semmi sem olyan sürgős ma egyházunk életében, mint újra felszínre hozni annak mélységéből azokat a drága, mennyei kincseket, amik minket, az Úrnak elárvult, megtépett népét újra gazdaggá és boldoggá tehetnek. Valljuk, hogy semmi sincs olyan fontos, mint ezeknek a fényét rávetíteni a körülöttünk zajgó, hullámozó életre s megmondani, hogy a mai hitre, a mai tudományra, a mai erkölcsi és társadalmi törekvésekre, a mai kulturára vonatkozólag *mit mond az Úr.* Eszközei akarunk lenni az ő örökké tartó munkásságának, amivel külön választja a tiszta buzát a polyvától, a színaranyat a salaktól, a drágagyöngyöt az értéktelen utánzattól. Tudjuk, hogy ezt a munkát nem mi kezdtük, ez évszázadok óta tart az anyaszentegyházban, de ha mi nem bocsátjuk magunkat oda ennek eszközeiül, elzúg felettünk az élet rohanó árja és semmi egyebet nem hagy hátra, csak a vádoló szót: Te tétlen, néma, hűtelen sáfár voltál! Hirdetjük, amit egyházkerületünk első őrállója f. évi jelentésében így fejezett ki: A ker. felekezetek felvonulásában mindenütt a *határo-*

ebben a felfogásban élnek, mert a legmagyarabb és a legnemzetibb vallás.

Ha visszatekintünk az itt felsorakoztatott hamis felfogásokon, meg kell állapítanunk, hogy a keresztyén vallás megnyilvánul a szubjektív érzelmi kegyességben is, tele van mélyértelmű ősi világmagyarázó képzetekkel is, aminthogy kitörülhetetlenül hozzátartozik a szigorú, prófétai ítélethirdetés is és végül minden egyetemessége mellett is a nemzeti élet isteni vezetésének és erőteljes elmélyítésének is nélkülözhetetlen tényezője, *de a keresztyén vallás mindezeknél merőben több és mindezekkel szemben merőben más.* A keresztyén vallás mindenekelőtt minden emberi érdek felett álló ügy: *Isten akaratának ügye.* Isten akaratá pedig az emberekre nézve mint Istenországa jelent meg ebben a világban, a keresztyén vallás tehát Istenországának, mint minden viszonylagos becsü és halálra szánt emberi-földi értékkel szemben álló és mindezek felett álló egyetlen örök valóságnak a megalkuvás nélküli szolgálata. *A keresztyén vallás tehát Isten akaratának a szolgálata.* Keresztyén ember tehát az, aki úgy tölti be ebben a világban az ő földi hivatását, hogy folytonosan kutatja, keresi, mi Istennek az épen vele való akaratá, hogy mi Istennek a terve az ő egyéni életével. Isten az Ő akaratát kijelentette s az Ő kijelentéséről az Ő Szentlelke által bizonyágot tesz az egyéni egyes életben. *Istennek ez a kijelentése azonban nem pusztán elméleti tudtuladás, hanem egészen személyes megszólítás, amelynek következtében Isten bevon az Ő akaratá közösségébe, s ezáltal győzelmes erőt ad az Ő akaratának ebben a világban való szolgálatára.* Isten a keresztyén ember életében elsősorban az ember akaratára appellál, miután Ő maga is mindenekfelett álló akarattermészettel bíró Úr. Akiknek akaratát Isten így megragadta, a saját örök és szent akaratának kegyelme által, azok az Ő örök aktivitásu akaratának hatalma, befolyása alatt minden álmódozástól ment, meg nem alkuvó és szüntelenül tevékeny, önfeláldozó aktivitással teli életet élnek. *Istent a keresztyén ember a Jézus Krisztusban ismeri meg, mint akiben Isten akaratá testet öltött, mint nemcsak ítélő Úr, hanem mint megváltó Atya-Isten, aki kegyelme által meggyőzte, elnyelte az ember bűnét s aki által megbékülten áll az örök szentségű Isten a bűnös emberrel szemben.* A megváltott bűnös ember ezért örvendező, boldog, szive tele az üdvösség áldott tapasztalataival, ennél fogva más a világnézete és más az életfolytatása.

Mindezeknek a megállapításoknak az a summája, hogy a keresztyén vallás nem azon alapul, amit az ember érez, gondol, vagy

tesz, hanem kizárólagosan azon, amit Isten tesz az Ő szent, de kijelentett akaratá által az Ő egyedüli dicsőségére! T. S.



### Az egyház jelen munkaalkalmai.

Miért kell munkálkodnia az egyháznak? Ez az egyik kérdés, melyet fel kell vetnünk, mielőtt az egyház munkájáról beszélünk. Nem azért kell az egyháznak munkálkodnia, mert ez most egy divatos jelszó, nem is azért, mert erre a körülmények kényszerítik, nem is, hogy magát megkedveltesse vagy bebizonyítsa, hogy fennállása mennyire szükséges. Mindezek nem az igazi okok arra, hogy az egyház munkálkodjék. Egyetlen kötelezés: az egyháznak munkálkodnia kell, mert erre kikerülhetetlen parancsot kapott az egyház. Fejétől és Alapítójától, a Jézus Krisztustól. Az Ő parancsa az, melynek az egyházat munkára kell sarkalnia olyan munkára, amely nélkül az egyház nem egyház. Tehát az egyház munkájára Krisztus adja a parancsot s az Ő parancsából kell azt az egyháznak végeznie.

Mi az egyház munkája? Ez a második kérdés, melyet fel kell tennünk. És amint az előbbi kérdésnél az láttuk, hogy a régi indokokkal nem szabad megelégednünk, hanem vissza kell mennünk arra az eredeti megfogásra, amit a Biblia ad, úgy itt sem szabad megelégednünk avval, amit addig gondoltunk az egyház munkájáról. Nem szabad megelégedni vele, hogy az egyház munkáját csak igazgatásban, a műveltség fejlesztésében, iskolák fenntartásában stb. lássuk. Ezek mind lehetnek szintén az egyház munkái, de nem elsőrangú feladata. Az egyháznak *egyetlen feladata* van, az, amit szintén a Krisztus parancsából tudhatunk meg: *tanítványokká tenni mindeneket.* Az egyház feladata, munkája tehát az, hogy *mindeneket a Krisztus tanítványává tegyen.* Hogy az Isten igéjét hirdesse, mindenkihez közelvigye, minden embert hívjon megtérésre, Isten akaratát mutassa és hangoztassa ebben a világban. Erre szolgálnak eszközül neki az iskolák, a műveltség, gazdaság, szervezet, stb., de ezek csak annyiban érnek valami, amennyiben az egyház kezében eszközök az Isten igéje hirdetésére.

Ha most azt a munkát nézzük, ami az Isten igéje hirdetésére terén vár az egyházra, azt látjuk, hogy az utóbbi évtizedben itt az egyház mind több és több munkát látott meg, s mialatt feladatait pontosabban és élesebben látta, gyuttal ezek a feladatok folytonosan nőttek is előtte. Egymás után látta meg, hogy fel kell vennie a gyermekek gondját és őket *vasárnapi iskolákban* vezetnie kell a Krisztus felé, hogy vár reá az ifjúság, fiúk és lányok gondozása, hogy a világ szeretete helyett a Krisztus szeretetét ismeresse meg velük s így keletkeztek *bibliakörök* lányok és fiuk számára, majd meglátta annak fontosságát, hogy szolgálhatja Isten országát az által ha az evangélium üzenetét nyomtatásban viszi el a lelkekhez s megalkotta az *iratterjesztést*, aztán jött a többi munka, az egyház szervezetében való érvényesítése az egyház hitének és hivatásának az *egyház törvényei* átdolgozása útján. A nők *lelkének megnyerése* az evangélium számára a *nőszövetségekben* s így tovább. Minél tovább halad az egyház, nem azt fogja tapasztalni, hogy kevesebb a munka, hanem, hogy *mindig több és több, újabb és újabb* kérdések állanak elő, újabb szükségeket lát meg, megérzi a fontosságát olyanoknak, melyek eddig mellékeseknek látszottak előtte. Ez egészen természetes is, mert Isten mindig azzal jutalmazza a hű szolgát, hogy

És ha megfigyeled, meglátod azt is, hogy ennek az egyetlen üzenetnek kétféle mondanivalója van a lelkekhez. Kaintól elkezdve Judásig, Judástól azokig, akiknek neve nem találtatott beírva az élet könyvébe, *ítéletet* hirdet ez az ige. Büntetést, halált, kárhozatot. Ez az ige számukra az örök isteni jaj, amely ha megzendül valaki felett, az rémülettel takarja el az arcát és így szól a hegyekhez és közsiklákhoz „Essetek mireánk és rejtsetek el minket annak színe előtt, aki a királyi széken ül. (Jelen. 6. 16.)

Velük szemben boldog örvendezéssel bontakozik ki az Irás olvasója előtt azoknak serege, kikre nézve ez az ige a kegyelemnek üzenete. Életük szakadatlan diadalmenet, mert szemük arra néz, ami eljövendő és aminek dicsősége már akkor beragyogja lelküket, mint felkelő nap a hegyormokat, amikor még sötét borítja a környező világot. Áldott boldog lelkek ezek, mert számukra az öröm és a hála kiapadhatatlan forrása, végtelen kegyelem az, hogy a régi elmulik, mert csak így jöhet el az esengve várt új.

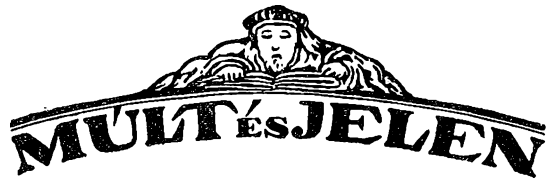
Az Irás afelől sem hagy kétségben, hogy mitől függ, *ítélet* vagy kegyelem legyen a lélekre nézve ez az ige. Attól, hogy ellene áll az Isten örök akarátának, annak az akarátának, amely mindent újjá tesz és amely a Jézus Krisztusban öltött testet. Mert ettől függ, hogy merre néz, mihez tapad a lélek az elmúló régihez vagy az eljövendő újhoz. Kegyelemmé az *ítélet*, *ítéletté* a kegyelem a kereszt alatt lesz, ahol nyilvánvaló lesz a szívek gondolata. A kereszt alatt minden lélek elvonul, jobbra vagy balra, kegyelemre vagy *ítéletre*.

Esztendő mulásán, esztendő megújulásán mit hirdet neked ez az ige? Mit népünknek? Mit egyházunknak? Vessünk számot ezzel, míg nyitva van talán az út jobbra is, balra is, kegyelemre is, *ítéletre* is.

G. L.

## SZEREZZÜNK ELŐFIZETŐKET,

minél többen csoportosulunk, annál erősebbek vagyunk s annál többet tudunk adni.



### A Bogártelki kurátor.

Ha valaki Kolozsvárról Várad felé utazik, mielőtt elérné a gyárak zakatolásától hangos egeresi állomást, a Nádaspatak mellett, egy völgykanyarulatban megpillantja Kalotaszegnek egy kis községét, Bogártelkét. Sűrűn épített házaival, magasfedelű csúreivel úgy veszi körül református templomát, mint a szerető gyermekek a gondos édes anyát, akitől oltalmat, táplálékot várnak a nehéz időkben. Senki sem gondolja s talán a község lakószínei közül is kevesen tudják, hogy ez a békés kis falu az 1700-as évek második felében mennyi felekezeti villongásnak, belső harcnak a színhelye volt. Erdély akkor a Habsburg uralkodóház alatt élt s ennek egyik buzgó római katolikus tagja, Mária Terézia mindent elkövetett, hogy nálunk a református egyházat vezető helyéről leszorítsa s Erdély lakóit minél nagyobb számban visszavezesse a római egyházba. Hű segítője volt ebben a munkában Bajthay Antal katolikus püspök, aki, mint a nagyszabású kormányzótanács tagja is érvényesítette befolyását felekezete érdekében.

Bogártelke 1581 óta jezsuita birtok volt, ez a szerzetrend birta a község határának nagy részét. A község lakói tehát állandóan ki voltak téve a térítési kísérleteknek. Amíg a fejedelmi székben református egyházunk fiai ültek, addig ezek a zaklatások nem voltak veszedelmesek, de mihelyt római katolikus lett az uralkodó, egyszerre vérszemet kaptak a barátok is. Mivel nekik is van a községben néhány hívő, akik kb. az oda betelepített cselédség sorából kerültek ki, azt az óhajátst terjesztik a püspök útján Mária Terézia elé, hogy a községben levő templom átengedését rendelje el a reformátusoknak. Hiszen, gondolták, ha itt megvethetjük lábunkat, könnyű lesz akkor a templom nélkül maradni nyáját áttéríteni!... A bogártelkiek jámbor kalotaszegi emberek, akiknek akkor is megesezt a lelkük a panaszkodó, templom után vágyódó római katolikus testvéreken. Ott volt egy nagy, régi templomuk a patakon túl (szentélye ma is látható), felajánlották hát azt a jezsuitáknak, akiknek a birtokkáh az úgy is közelebb esett, mint a községben levő újabb templom. De a jezsuitáknak csak ez kellett. Hiába való volt a ref. egyházkerület főkurátorainak tiltakozása, a régi templom újabb felajánlása, a püspök útján ki-

rályi rendeletet eszközöltek ki és a községtől elvették a templomát, a ref. hiveket pedig a daróci társegyház templomának a látogatására utasították.

Nagy keserőség, bánat borult rá a kis, buzgó gyülekezetre. Ahányszor megszólalt a harang, ahányszor reájuk derült a vasárnap reggele, mindig fájó sóhajtással néztek a számukra idegenné lett szent hajlék felé. Ékes népviseletükben el-el járogattak a daróci templomba; temetni, beteget látogatni átjárt hozzájuk is az Úrnak szolgálója, mégis ott égett szívükben a fájdalom, hogy az a templom, amit ők építettek, most a másé, más imádkozik abban előttük érthetetlen nyelven. Oh, ha még egyszer a miénk lehetne, sóhajtották sokszor, de megbecsülnénk, de buzgón látogatnánk ismét!

Es az alkalom erre hosszas szenvedés után végre elérkezett. József császár, ez a nagylelkű, türelmes, népe javáért élő uralkodó egyszer meglátogatta Erdélyt. Utja éppen Bogártelkén keresztül vezetett s mivel akkor a községben postaállomás volt, a császári hintó is megállott ott egy kevés időre. Az uralkodó, mint annyi más esetben, itt is beszédbe ereszkedett az egyszerű néppel, kitudakolta tőlük panaszait, szükségüket. Ott voltak a sokaság közt a nép tisztos vénei, presbyterei is, ott volt a kurátor Kovács Istók uram is s együttesen, szót-szóba öltve panaszolták el nagy vallási sérelmüket. A császár elkomolyodva hallgatta végig ennek a hallatlan erőszakosságnak a történetét. Igéretet tett, hogy úgy a templomot, mint a szintén elfoglalt papilakot visszaadhatja a reformátusoknak. Csak adják be kérésüket írásban is.

A kérés elkészült még ott helyben, az uralkodó magával vitte — és maradt minden a régiben. Multák az évek és a válasz, az intézkedés még soha sem jött meg. Szegény Kovács Istók uram hányszor hallotta a szemrehányást a hivektől: „Mikor lesz már ismét templomunk, kurátor uram? Miért nem néz utána, hogy mi van a kéréssel?” Sokszor el-el ment a ref. püspökhöz, a státus kurátorokhoz, az erdélyi főtanácsához, de mindig csak azzal bocsátották el, hogy még nem jött válasz. Már szégyelte az emberek szeme elé is kerülni.

Végre sok álmatlan éjszakai tusakodás után egy nagy terv fogalmazott meg lelkében. Elhatározta, hogy ha minden pénzét rákölti is, felmegy személyesen Bécsbe és ott beszélni fog magával a jóságos, egyeneslelkű uralkodóval. Talán törte a német nyelvet is, talán járt is, mint katona a fényes császár-városban, ki tudná megmondani? Az ilyesmit nem szokták a falusi kurátorokról feljegyezni. Annyi azonban bizonyos, így tartja

ezt a néphagyomány, hogy csakugyan felment Bécsbe. De ott természetesen hiába próbált bejutni az uralkodó elé, senki sem akart komolyan szóba állani a szegény, különös öltözelű kalotaszegi emberrel. A magával vitt pénz fogyott és fogyni kezdett a reménység is. Vége-vége mindennek, sóhajtotta, nem kapjuk vissza sohasem a templomot! Elhatározta, hogy másnap elindul haza Bogártelkére. Még egy utolsó sétát tett tehát a Burg kertjében.

Amint ott sétált gondterhes arccal, bánatos lélekkel, ime egy fordulónál csak elébe kerül egy fényes ruhájú katonatiszt. „Szent Isten — kiáltott fel magában Kovács Istók uram — hiszen ez maga a császár!” Mély tisztelettel állott félre útjából s levette előtte kalapját.

József császárnak feltűnt a szokatlan öltözelű ember. Szóba ereszkedett vele és kikérdezte, hogy honnan jött, mit keres ebben a nagy városban. Szegény Kovács kurátor uram nagy hirtelen kiöntötte előtte minden panaszát, elírta ismét a templomfoglalás szomorú esetét, emlékeztette az uralkodót arra az ígéreterre, amit erdélyi látogatása alkalmával tett a bogártelkieknek. Kérte, hogy szánja meg szegény, lelki gyászban élő alattvalóit s végre adassa vissza az elvett templomot és papi lakást.

Az uralkodó elcsodálkozva hallgatta ezt a megisméltató panaszt. Mindjárt látta, hogy itt valamelyik vakbuzgó főhivatalnoka lehet a bűnös, hiszen ő úgy tudta, hogy már évekkel ezelőtt elrendelte a bogártelki templom visszaadását. A megtartott vizsgálat igazolta gyanuját, a rendeletet már öt évvel ezelőtt aláírta és *ott hevert kézbesítetlenül a miniszteriumban*. Tüstént utasította miniszterét, hogy továbbítsák azt és erről nyugtassák meg az aggodalmaskodó kurátort.

Kovács urammal azonban nem lehetett olyan könnyen elintézni a dolgot. Ő tudta, hogy ha innen le is küldik a rendeletet a kormányzótanácsához, ott ismét feltartóztatják azt a ref. egyház ellenségei. *Azért kijelentette, hogy addig nem távozik Bécsből, amíg a rendeletet neki kezébe nem adják s ha erre nem volnának hajlandók, újra jelentést fog tenni az ügyről az uralkodónak.* A miniszteriumban, ahol bizonyosan a ref. egyház rendes ügyvivője, ágense is pártját fogta az egyszerű kalotaszegi embernek, nem tehettek egyebet, minthogy kezébe adják az írásbeli ítéletet, amely végre visszaadhatja az elfoglalt templomot az árva gyülekezetnek.

Még egy nehézség volt hátra: az ítélet végrehajtása. Amíg Bécsből hazáig utazott Kovács Istók uram, ennek a módját is kifundálta magában. Róm. kath. szertartás szerint felszentelt templomot nem olyan könnyű



ám visszazerezni! Polgári és egyházi hatóság számos akadályt gördíthet még utjába, amíg végre ismét az övék lesz az Érezte, hogy itt gyorsan és erélyesen cselekednie kell.

„Hazaérkezésének első estjén — olvasuk az egyház történetében — a falut öszszegyűjtötte, s éjnek idején a templomhoz menve, annak egy mai napon is mutogatott kerek ablakán a templomba hatolva, reggelre a templomból minden szenteket, képeket, faragványokat a falu végére kihordtak s a templomot erővel elfoglalták. A megijedt barátok rohantak Kolozsvárra s onnan katonaságot hoztak; az erőszaktevők bizonyosan meg is lakoltak, de a templom, a császári parancs következtében mégis a reformátusok birtokában maradt. Az elfoglalt papi telek és házhelyért cserébe a mai papi telek adatott.”

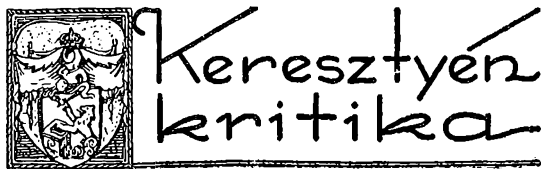
Vádolhatjuk-e vajjon a bogártelki kuráttortszentségtöréssel, erőszakoskodással, amiért az ítélet végrehajtására ezt az utat választotta? Bizonyára ez a cselekedet elenyésző, csekély megtorlása volt annak a lelketlen eljárásnak, ami egy gyülekezetet rendes templomától akart végképpen megfosztani. Kovács uram tudta, hogy ez nem törvényes út, de vállalta saját büntetésre méltó tettének következményeit; inkább őt sujtsa a törvény haragja, csak a gyülekezet jusson ismét drága temploma birtokába. Nem ez az egy esete volt akkor a templomok fölötti harcoknak. Sok helyen maguk a papok állottak a nép élére s akadályozták meg azoknak erőszakos elfoglalását.

A bogártelki templom ma is a reformátusoké s karcsu tornyából messze zengő hang hivatgatja hűveinket a nagy, igazságos Isten dicsőítésére. Kovács Istók uram is már régen ott porladozik valamelyik korhadt fejfa alatt a bogártelki temetőben. De lelke, ez az egyházáért tusakodó, elszántan cselekvő, áldozatra kész, szívósan kitartó kálvinista lélek, mintha megsuhogtatná felettünk most is szárnyait és megkérdezné tőlünk, utódaitól, a jelenlegi őrállóktól: *tudtok-e még lehetetlennek látszó dologra vállalkozni, tudtok-e nehéz küzdelmeitekben úgy kitartani, mint én a hitnek erejével?*

Nagy G.

De ha mind az világ ellenem támad is, nem félek, mert megesküdt, biztat, hogy nekem kegyes atyám; ijessz azért te az ördöggel, barátal, pápával, de el nem futtatsz az én édes Atyámtól az Istentől, sőt inkább hozzá esem, benne bizom halálig, fogadására és esküvésére emlékeztetem...

Méliusz.



## Megalkotható-e a romániai magyar nemzeti szövetség?

A fenti cím alatt dr. Tusa Gáborkolozsvári ügyvéd, a kolozsvári kollegium gondnoka politikai tanulmányt írt, amely témájánál fogva is, de különösen az általa ébresztett gondolatainál fogva arra készlet, hogy foglalkozzunk e tanulmánnyal s ennek kapcsán elmondjuk azokat a gondolatainkat, amelyek a mi tanulságunkra fejtegetéseiből levonhatók.

Nagyon sokan felvetették azt a kérdést, hogy mi indította a tanulmány íróját, hogy ezt az életmetett kérdést ismét felvesse s miért éppen most kellett azt felvetni? Erre a kérdésre az író is utal az Előszóban s feleletét úgy állapítja meg, hogy az utóbbi időben fellépett testvérharcok készlettek arra, hogy bizonyos alapvető kérdések tisztázásához hozzájáruljon. Ugy véljük, hogy a kérdés felvetése éppen alkalmoszerű volt, mert valóban lehetségessé teszi a mi nemzeti kisebbségi életünk alapvető kérdéseinek a revízióját s megindíthat miközöttünk egy komoly és egészséges megbeszélést olyan kérdések felett, amelyeknek tisztázására főképpen azért van szükség, mert sok magyar ember naiv hiszékenysége következtében ellenséges indulatu lelkek konkolyhintése ismétellen sikerrel járt és ismétellen sikerrel járhat.

Ismert dolog még, hogy a romániai magyar nemzeti kisebbség szervezkedése a Magyar Szövetség megalkotásával indult meg. Ez a szervezet azonban nagyon rövid életű volt, nem mintha nem lett volna életképes. sőt! éppen azért kellett megszűnnie, mert nagyon is életképes és ígértes jövődóval bíztatott. Ezt az életképeséget és ezt az ígértes jövődőt kívánta az ellenséges indulat csirájában elpusztítani. Az imperiumváltozás után következő első években már nagyon öntudatosan látta a román kormányzati politika, hogy a magyar nemzeti egységet úgy lehet a legbiztosabban megbontani, ha a politikai küzdelmek tág lehetőségei terére vonja a magyarságot s ha ezáltal felébredti lelkében az ősi pártos szellemet. A Magyar Szövetség megbontása egy ellenséges és ártó szándéku tett volt az akkori román kormány részéről. Tusa Gábor írásának az ad jelentőséget, hogy alapos jogi érveléssel kimutatja és igazolja, hogy egy nemzeti szövetség megalkotására a romániai magyarságnak nem csak jogos az igénye, de annak megalkotását úgy a békeszerződés, mint az ide vonatkozó nemzetközi egyezmények, sőt magának a román alkotmánynak a kisebbségekre vonatkozó szakaszai is involválják. A kisebbségi jogelvnek a nemzetközi és a román alkotmánytörvénybe való beiktatása szükségképpen követeli, hogy ha e jogelv által kifejezett kollektivitás a ráruházott jogokkal élni kíván, akkor mint jogi személynek szervezkednie kell, mert különben nincs módjában, hogy etnikai, vallási és kulturális életfeltételeiről s azok fejlesztéséről gondoskodjék s viszont az államhatalomnak sincs módjában, hogy a nemzeti kisebbségekkel, mint jogokkal felruházott kollektivitással érintkezze. Az államhatalomra nézve nagyon megszivleendő Tusa-nak az a megállapítása: „Az államra nézve sokkal nagyobb garancia egy törvényben elismert, felelős vezető által képviselt kisebbségi szervezettel lépni érintkezésbe és jogviszonyba, mint tűrni egy tényleges állapotot, tűrni azt, hogy létezik egy ilyen tömeg, melynek tagjai és összessége bizonyos jogokkal bírnak, anélkül azonban.

hogyan tudná az államhatalom, kik ezen tömegnek tagjai és kik annak jogosított képviselői."

Tusa a következő fejtegetéseiben helytállóan állapítja meg, hogy az erdélyi magyarságnak az eltelt tíz esztendő alatt kialakult a maga külön erdélyi lelke, amely garantálja a magyarság belső egységét. Ennek a belső egységnek, mint a magyarság valódi existenciájának az alkotó tényezői a vallás, a kultúra és a nyelv. „Egy általános kisebbségi program az ideálistikus fókusz pontja kell, hogy legyen.” Az ideális egyetemes kisebbségi érdekeket tehát ki kell vonni a pártpolitikai küzdelmek teréről s ezeknek a szolgálatát egy alkotandó magyar nemzeti szövetségben kell felölelni. Eddig a legteljesebb mértékben egyetértünk Tusa Gábor okos és logikus fejtegetéseivel, a további következtetéseit azonban már nem tudjuk osztani. Nem osztjuk pedig elsősorban azt a felfogását, hogy az egyetemes érdekeket szolgáló nemzeti szövetség keretein túl szabad teret kíván biztosítani a különböző politikai állásfoglalásoknak, tehát a nemzeti szövetség ideálja mellett s annak dacára is továbbra is fenntarthatónak véli azt a lehetőséget, hogy az átkos pártos szellem továbbduljon és tovább pusztítson. Ugy látjuk a kérdést, hogy a nemzeti szövetség ideálja merőben illuzoriussá válik, mihielyt nincs elég ereje, hogy ezt a pártos szellemet kizárja és lehetetlenné tegye. A romániai magyarság egyetemének nincsenek ma olyan osztályérdekei, amelyek szükségessé tennék a külön utakon való haladást. Ami ma osztályérdek a romániai magyarság között, az az illető osztály-közösségre nézve olyan minimális jelents viszont az egyetemes magyarságra nézve olyan érdekárt jelent, amelyről az egyes osztályoknak, mint részeknek az egyetemességre való tekintettel le kell tudniok mondani. Ma már nincsenek nagybirtokosok, a tiszta magyarság között nincsenek igazán nagyiparosok és nincsenek nagykereskedők, tehát a szó igazi fogalma szerint nincsenek nagylőkések és proletár magyar tömegek, hiszen a szó tágabb gazdasági értelmében az egész magyarság proletárizálva van. Épen ezért mi egy romániai magyar nemzeti szövetségnek a jogosultságát épen abban látjuk, hogy nagy átfogó szeretettel és komoly önmegtartózkodással az egyetemes magyarság egyetemes lét- és érvényesülési lehetőségeit ölelje fel s tudjon kizárni a magyarság egészének életéből minden pártos szellemet, minden partikuláris gondolkozást. Ezt pedig csak egy eddig merőben ismeretlen magatartás által tudja elérni a nemzetfegyelem bevezetésével és gyakorlásával. Ez a szó „nemzetfegyelem” mint szóösszetétel is ismeretlen és új s „az egyházfegyelem” analógiája alapján képeztlem. Aki tudja, mi jelentett az egyház egyelem a történelmi kálvinizmus életében, az könnyen felfedheti a „nemzetfegyelem” jelentését is.

A nemzetfegyelem először is ama előfeltételen nyugszik, hogy a romániai magyarságnak számolnia kell azzal, hogy ma nem tartozik mindenki a magyar közösségbe, aki magát magyarnak nevezi. Számolnia kell azzal, hogy sokakat le fog még faragni a magyar nemzetestről az a viharos idő, amelyet még át fog élni. Számolnia kell azzal, hogy az egyetemes nemzeti érdekek szolgálata bizonyos erkölcsi rigorozitást követel egyesekkel, bizonyos töredékekkel, sőt pártokkal szemben. A nemzetfegyelem bevezetését indokoltá teszi az a veszedelmekkel, kísértésekkel teli atmoszféra, amelyben a romániai magyar nemzet

él. Egy szabadjára eresztett, kénye-kedvére hagyott nemzet ezeken a súlyos próbákön át nem mehet egész létének és érvényesülésének a veszedelme nélkül. A nemzetfegyelmet érvényesíteni kell a magyarságnak sub poena non existentiæ.

Sulyosan kifogásolnunk kell Tusa Gábor további következtetéseiben a székely autonomia mellett való állásfoglalását. Amiképpen ő indokolatlannak látja az attól való idegenkedést az összmagyarság érdekében, sokkal indokolatlanabbnak látjuk az ő részéről való rokonságos állásfoglalást. Meg kell állapítanunk, hogy ugyanazon államkeretek között egymás mellett két ugyanazon nyelvű, ugyanazon kulturájú és ugyanazon történelmi szellemű autonomia épen olyan gyöngítését jelent az egész magyar nemzetnek és a nemzetfegyelemnek, mint a politikai pártokban való differenciálódás. Erdemes volna történelmi pragmatizmussal utána járni annak a kérdésnek, hogy a székelység autonómiájának kérdése hogyan jutott bele a békeszerződésekbe? Nem tölkolhatjuk el azt a meggyőződésünket, hogy ennek a kérdésnek a felfelése és törvényes nemzetközi jogi biztosítása ellenséges indulatu magatartásnak a következménye s az összmagyarságra nézve ártó tendenciával vettettetett fel. A székely autonomia gondolata ugyanabban az ellenséges atmoszférában született meg, amely a békeszerző éseket létre hozta. A romániai magyarság s a szűkebb értelemben vett székelységről mindig nagy okosságra valló lény volt, hogy a székely autonomia kérdését kezdettől fogva mellőzte s azt az egyetemes nemzeti lét érdekében nem engedte kihasználni. Ez a tény a nemzetfegyelemnek biztató jele, tehát van mire építenünk. Fel kell kulatnunk és napfényre kell hoznunk minden ilyen biztató csírat, de viszont a kel pusztítanunk minden rontó és károsító gondolatot, még ha olyan csi logó és tetszetős is. A Tusa Gábor könyvében lefektetett gondolatok alkalmasak arra, hogy minden jóakaratu magyar revízió alá vegye a nemzeti ügygel szemben való állásfoglalását.

T. S.



## A keresztyén és a magánvagyon.

Groszmann zürichi lelkész előadása.

E kérdésben legelőször is Megváltónknak a hamis gazdagság, a hűtlen sáfár és a mammonimadás elleni éles szavaival kell foglalkoznunk, hogy megtudjuk, mennyire két különböző fogalom a keresztyénség és a vagyon, amik nemcsak összeegyeztethetetlenek, hanem egymással gyakran éles ellentétben is állanak. Jellemző a mi isteni mesterünk magatartásában az emberi irigység hiánya, amiből annyi minden származik a mai antikapitalisztikus áramlatok számára, továbbá a világosan körvonalozott reform program hiánya, ami pld. az összes földi javaknak egyenlő felosztását tűzné ki célul. Nem, Jézus előtt nem az ellentét, nem a szociális kérdés, hanem a vallási kérdés, t. i. a vagyonnal rendelkező ember

lelkéért való aggodalom a fontos. Krisztus elsősorban azt akarja, hogy mi emberek ne veszítsük el lelkünket a vagyonban, hogy a pénz és birtok teljes hatalma ne uralja egész törekvésünket és gondolkodásunkat, hogy a mammon ördögi varázsa ne ragadja romlásba lelkünket.

Az egyes lélek megváltására irányuló akarat mellett sokkal egyszerűbben áll előtünk az a gyakorlati követelmény, amit mi Jézus szavaiból le kell hogy vonjunk. Vajjon ez a teljes vagyontalanságot hirdeti? Voltak sokszor olyan emberek, akik Krisztusért ezt a követelményt megvalósították mint pld. Asszizi Ferenc, aki a szegénységet „menyasszonyának” nevezte. Tisztelettel az ilyen önkéntes vagyontalanságot! Ők többet tesznek a szociális kérdés megoldásáért, mint az összes osztályküzdelem elméletek. De mindenkinek a teljes vagyontalansága lehetetlen dolog. Ez a követelmény csak egyes emberek számára szólhat, akik különös lelkiismereti kényszerből ezen az úton akarnak járni, mint szabad emberek. A keresztyén megoldás ez nem lehet. Annyit jelentene ez, mint teljesen lemondani a vagyon kérdésének emberi szabályozásáról és ez ép olyan helytelen volna, mint bizonyos keresztyén köröknek az a követelése, hogy a keresztyének ne foglalkozzanak a politikával. Krisztus az ő súlyos, lélektig ható követelését a gazdag ifjuhoz nem általánosította, hanem minden botránkozás nélkül szívesen érintkezett a gazdagokkal is. Másfelől pedig azt is hangsúlyozta, hogy az embernek az ő és családja földi előhaladásához földi eszközökre is van szüksége. Így tanított minket imádkozni: „Ami mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma” s ez alatt bizonyosan azt a jövedelmet is lehet érteni, ami megőrzi minket attól, hogy embertársaink alamizsnáira rászoruljunk.

Mi tehát a Krisztus tanításának végeredménye? Először az, hogy semmi különös szeretetet ne tápláljunk a pénz iránt, mivel tudjuk, hogy a jóság és gonoszság nem a dolgokban, hanem az emberi szívben van. A vagyontalan épúgy lehet pénzvagyó, mint ahogy a vagyonos ember lélekben független az ő birtokától. Mindenki számára egyaránt kötelező az ige: „Ne gyűjtsetek kincseket a földön, ahol a rozsdá és a moly megemészti azokat. Keressétek először Isten országát és mindennek megadatnak néktek.” Krisztus egész tanításán át ragyog az Istenhez való, mindenkét felülmúló szeretet. Akiben ez megvan, annak meg van a keresztyén álláspontja a vagyonra vonatkozólag, akár sok, akár kevés legyen is neki abból. Természetesen ehhez még szükséges annak beismerése is, hogy mi nem ma unktól, hanem egyedül Isten kegyelméből bírnak valamit.

Ebből a ker. álláspontból két irányelvet vonhatunk le viselkedésünkre nézve. Az első az egyes ember számára szól és egyéni-erkölcsi természetű. Vagyonod nem a tiéd hanem az az Istenről rád bízott birtok, aminek igazságos kezeléséről te számadással tartozol. Nem közömbös dolog tehát, hogy milyen úton szerzed azt. Nem szerzheted azt, mint keresztyén, kártyajátékban, szeszfőzésben vagy egy olyan üzemben, ahol a munkáso-

kat gonoszul kizsákmányolják. Nem helyezheted el azt, mint keresztyén, egy olyan vállalatban, amelyik a közösség, vagy egyesek megkárosításával magas osztalékokat produkál. Nem folytathatsz, mint keresztyén, kicsapongó életet, hanem a rád bízott vagyont többi embertársaid javára kell fordítanod. A második irányelv társadalmi-erkölcsi természetű. „Hogyan kell a vagyont szétszítani?” Az evangélium erről nem ad határozott felvilágosítást. Nem mondja, hogy mindenkinek egyforma sok kell hogy legyen, sőt beszél különböző talentumokról, különböző kötelezettségről és felelősségről, ami mellett a talentumok kezelésében a teljes felelősség mindenki számára egyforma nagy lehet. Sokszor emlegetik az ős ker. gyülekezet eszményi vagyontársaságát. De ez az eszményi állapot nem tartott sokáig s már az apostolok kénytelenek voltak egy igazságos szegény gondozást bevezetni. A keresztyénség nem ad semmi határozott, részletezett tervet egy ker. gazdasági és társadalmi rendre. Az evangélium örök időkre szól, míg e kérdéseknek a leghelyesebb szabályozását minden egyes korszak szükséglete szerint kell megtalálni. A legideálisabb külső gazdasági rend sem olyan jó, ha azt durva önző célokat követő emberek tartják fenn, mint egy tökéletlen külső gazdasági rendje azoknak az embereknek, akik magukat Isten és embertársaikkal szemben felelősöknek érzik. Természetesen nem nézhetünk azért tétlenül minden gazdasági eseményt, hanem kötelességünk a féltelen, káros, szerzési szabadságot korlátozni, a népnvómor ellen küzdeni, a gépek korszakának gazdasági küzde mében a gyöngék védelmét, mint testvéri szolgálatot gyakorolni.

A társadalomnak e különböző elvek szerinti megújítása igazán csak a ker. egyháznak a Krisztus Lelkéből való megújulása által lehetséges. Mi nem várhatunk minden gyógyulást az államtól, a társadalmi jótékonyaságtól és a társadalmi törvényhozástól, amik csak ideig-óráig segítenek. Egyesegyedül abban a keresztyén gyülekezetben, amelyik Isten ígéje előtt meghajol, engedelmeskedik, állhat elő a hit és szeretet erejéből egy új gazdasági és társadalmi rend az ő szerves összefüggésében.



Kína küzdelme az ópium ellen. A kínai keresztyének e rettenő veszedelemmel szemben, melyet sem a nagyhatalmak, sem a politikai közbelépések nem voltak képesek legyőzni: most újabb erővel vették fel a harcot. A Keresztyén Nemzeti Tanács erőiesen hozzalátott a küzdelemhez az ópium és minden bődülőszer használatával szemben. Egy bizottságot küldött ki, melynek feladata teljesen végére járni a kérdésnek. E bizottság még októberben egybehívta az összes kínai (ker.) egyházakat a teendők megtanácskozására. Kínának ez a legsúlyosabb és legveszedelmesebb kérdése,

s bizonyos, hogy ez nem is fogják megoldani soha mások, mint a keresztyének, akik a Krisztus ereje által akarták legyőzni a veszedelmes kígyót.

**Vallásos hullám Oroszországban.** A múlt hónapokban megint olyan hírek jöttek Oroszország felől, melyek a hit újabb elnyomási kísérleteiről beszélnek. Állítólag egy új törvény lépett életbe, mely bizonyos pontokon még a magán vallásgyakorlatot is korlátozza. Minden vallásos jellegű összegyülekezés nők, gyermekek, vagy ifjak részére tiltva van. Vallásos könyvtárak és olvasótermek nem tarthatók többé fenn. Minden, a kultuszban használt tárgy (pl. urvacsorai kelyhek stb.) nemzeti tulajdon lévén, csak mint kölcsön maradhat az illető egyház kezében. A vallás minden gyakorlata a köztereken tiltva van. Súlyos betegek és foglyok számára azonban vall. szertartások tarthatók.

Másik oldalon azonban ellenkező jelekkel is találkozunk. Az „Izvestia” c. bolsevista lap panaszkodik, hogy a vallási közösségek és társaságok a nagy városokban hihetetlenül megerősödtek, sőt naponként terjednek. A vallási közösségek és egyházak száma már 40-re emelkedett; s az egyházak mindent megtesznek, hogy munkájukat folytassák. A keresztyén egyházak erős jótékonyági mozgalmát mutatja, hogy a Moszkva-newski negyedben Szentpéterváron kórházat állítottak fel. Az „Izvestia” megállapítja, hogy a vallásellenes propaganda nem elég eleven, s nem elég eredményes.

Az orosz keresztyénség e súlyos próbáját nézve, önkénytelenül is arra kell gondolnunk, milyen drága lehet Istennek az a nép, hogy ilyen súlyos szenvedések alá veti és milyen áldott eredményeket akar Isten kitermelni az orosz keresztyénség lelkéből.

**A Kommunista Nemzetközi Ifj. Szövetség világyűlése.** Ez a gyűlés a nyáron folyt le Moszkvában, hova az európai államokon kívül Amerikából, Afrikából és Kínából is küldtek képviselőket. A gyűlésen főképp a harcmodor kérdésével foglalkoztak s az ifjuság problémájával, az ifjuságnak kommunista alapon való megszervezése kérdésével. A német kommunista ifjuság lapja azt állítja, hogy a „14 és 21 év közötti ifjuság 40%-a Németországban polgári és vallásos egyesületekhez csatlakozik. Különösen az ifju munkásokat és földmivelő ifjakat szeretné a kommunizmus kivonni a polgári elem hatása alól. Az ifjumunkások száma az egész világon megnőtt, mert a munkabérek esése a felnőtteket ifjakkal pótolja a gyári és ipari munkánál. Németországban a múlt évben 20 olyan sztrájk volt, ahol ifjumunkások sztrájkoltak, s ugyanannyi Hollandiában, Angliában és az amerikai Egyesült-Államokban. Ez az ifjumunkások harcos szellemét mutatja.” A lap panaszkodik az ifjuság kommunista megszervezésének és propagandájának elégtelenségén.

Minket pedig arra indítson ez a megdöbbentő tény, hogy sokkal jobban vegye fel egyházunk az ifjuság gondját s az egyház minden híve tartsa elsősorú kötelességének főként az iparos és kereskedő tanuló fiuk ügyeivel törődni.

**Róm. katolikus hét.** A nálunk szokásos kath. naggyűlésekhez hasonló, de sokkal általánosabb jelentőségű róm. katolikus hét folyt le a múlt év őszén Milanóban, melynek különös feladata volt, hogy küzdelmet vegyen fel a modernizmus, liberalizmus és protestantizmus, Olaszországban tapasztalható terjedése ellen. A kongresszus az egyház egységének kérdésével

foglalkozott és kifejezte azt a reményét, hogy az egyégbontó protestánsokat idővel sikerül visszahívogatni a róm. kath. egyházba.

**Valláserkölcsi oktatás a budapesti rendőrség számára.** Évekkel ezelőtt valláserkölcsi oktató tanfolyamot rendszeresítettek a budapesti államrendőrség református vallású őrszemélyzete részére, amely már eddig is igen nagy sikerekre tekinthet vissza. Örvendetes tény, hogy a tanfolyam szervezője és legbuzgóbb támogatója két rendőr főtisztviselő Puskás György rendőrfőtanácsos és dr. Bezzegh Huszág Miklós rendőrfőkapitány.

**A lelkészválasztás reformjának nagy fontosságú kérdése** foglalkoztatja magyarországi testvéreinket, mert most tárgyalják az egyházmegyék a hivatalos lelkészválasztási törvényjavaslatot, melyet véleményadásra elküldött hozzájuk a konvent. Ugy látszik a tervezet körül kemény harcok lesznek, mert a tervezet a gyülekezetek korlátlan választási szabadságán rést üt és bizonyos esetekben megengedi a lelkészek kicserélését és áthelyezését az ugynevezett lelkészelhelyező bizottság által.

**A csehszlovákiai tisztánnemi egyházkerület** Kassán tartott legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy 1929. szeptember 1-én Rimaszombatban árvaházat fog nyitni.

**A kolozsvári vasárnapi iskolák,** mivel növendékeik száma csaknem ezer, a f. évben hat csoportban tartották meg a szokásos karácsonyi ünnepélyüket. December 16-án a theológián, a kollégiumban, a léánygimnáziumban és a Hidelvén. December 23-án a Monostoron és a Donáth-úton. Mindenütt karácsonyfa volt állítva és minden vasárnapi iskolás növendék kapott egy szeretet csomagot.

Valamennél szomorúabb s nyomorultabb sorsa van az Isten házának, annál inkább köteles annak szolgálatjára az istenfélő ember, inkább, mint annak előtte.

Tófeus Mihály.

## IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

### Az Úr csodásan működik.

Az „Ifjú Erdély” kiadásában megjelenő *Elő könyvek* sorozatának tizedik füzeté gyanánt hagyta el a sajtót „Az Úr csodásan működik” című bibliaköri vezérfonal.

A könyvecske két ciklusra oszlik. Első felében „Jézus a Krisztus” főcím alatt az Ifjúsági Keresztyén Egyesületek Világszövetségének egy évi bibliatanulmányozó programja került feldolgozásra, a mi ifjúságunkhoz alkalmazva, abban a mértékben, amennyire ez szükségesnek és célszerűnek mutatkozott. A második rész címe: „Akik győztek a világ felett.” Ebben az ifjú a Szentírás szellemében való vezetés mellett keresztyén világnézeti szempontokat kap, amelyek irányítják és segítik az étellel szembeni állásfoglalásban és öntudatos magatartásban.

Mindegyik bibliára alapját egy-egy ige képezi, amelyet a vele kapcsolatos témával foglalkozó rövid gyakorlati jellegű elmélkedés követ. Azután megbeszélésre szánt kérdéseket kapunk, amelyek arra irányulnak, hogy a felvett ige örök igazsága és az igével foglalkozó ifjak speciális problémái között összefüggést teremtsenek, hogy így a kérdések megbeszélése közben az ifjak maguk találják meg az igének rájuk vonatkozó utmutatását.

Főképen kezdő, még gyakorlatlan bibliakörök részére ajánlható — sőt majdnem azt mondhatni, az ilyenek számára nélkülözhetetlen — ez a vezérfonal. Ujjonnan alakult bibliakörökben mindig nehezen indul meg a beszélgetés, a gondolatok kicserélése; a tagok zárkóztak, maguktól alig hajlandók a megnyilatkozásra. De ennek a könyvecskének serkentő hatásuk a kérdései, indításokat és ötleteket adnak, s ha a kellő tapasztalattal bíró vezető megfelelő módon alkalmazza őket, észrevétlenül el tudja tüntetni a segítségükkel a kezdeti nehézségeket, főleg a tagok egymással szembeni idegenkedésének a nyomasztó hatását.

Némi fogyatkozása a füzetnek az, hogy helyenként az igéhez kapcsolt elmélkedés melléje kalandozik magának az igének, nem alkalmazkodik szorosán hozzá. Ezt valószínűleg abból kell magyaráznunk, hogy az Ifjúsági Keresztyén Egyesületek Világszövetsége igyekezett olyan vezetőszerkezeteket tömöríteni abba az egyetemes használatra szánt bibliatanulmányozó programba, amelyek nemzet- és felekezeti különbségeken felül általánosan érvényesíthető egyezési felületeket nyújtsanak a világ minden részén élő keresztyén ifjúság egységes világszemléletének a kialakítására. Kár, hogy ebből a jószándékból legalább ugyanannyi hátrány is származik, mint amekkorra az előrevívő lendület benne.

Szerencsére az átdolgozás ezeket a hátrányokat a legtöbb helyen kiküszöbölte, — csupán itt-ott maradtak belőlük nyomok. Ebben a módosított alakjában a könyv első része is kitűnően használható minden magyar ref. ifjúsági bibliakör által, a második része pedig, amely önállóan, éppen a mi ifjúságunk részére készült, valóban hiányt pótló értékű.

## SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sz. B. Üdvözlendetestvéri szeretettel viszonzunk. Befolyásod, kapcsolataid, főképpen tollad rendelkezésünkre bocsátásáért hálásak vagyunk s nagy biztatás számunkra, hogy vállalkozásuk sikerrel és az anyaszentegyházra áldással fog járni. Levélben r szívesebben fogok írni.

U. I. Az előfizetési díjat hálás köszönettel vettük, az újévi jókívánságokat mély tisztelettel viszonzunk,

H. J. Hogy valóban nem rejtelhetik el, nem a hegyen épített város, de legalább, a bennünk égő kis gyertya: zál, ime bizonyossága ennek a Kálvinista Világ. Kérjük hozzánkvaló szeretetedet őrizd meg s tolladdal is jöjj az ügy szolgálatára.

ÉRDEKLŐDŐNEK. Erkölcsileg lehetetlennek tartjuk, hogy egy presbiter fia, vagy leánya reverzálist adjon a mi egyházunk kárára s lehetetlennek hogy az illető tovább is presbiter maradjon.

Mindaddig, amíg öntudatra nem ébredünk, lehetőségek az ilyen esek, de egy öntudatos hitű egyház el fogja seperni az ilyen órállókat.

Nyomatott a Minerva Irodalmi és Nyomdai Müintézet R.-T.-nál Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop (Brassai-u.) 5.

# KALVINISTA VILAG

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétezer - Előfizetési díja félévre 60 Lei. Egész évre 120 Lei  
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38  
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

III. ÉVFOLYAM

1929. JANUÁR 15.

2. SZÁM



BETHLEN GÁBOR SZÜLŐHÁZA

**TARTALOM:** T. S.: Keresztyénségem és magyarságom. — Dr. Nagy Endre: Krisztus és Darwin. — G. L.: Az Alfa. — Nagy G.: Bethlen Gábor (könyvismertetés). — ng.: Keresztyén kritika. — Krónika. — T. S.: Irodalom és művészet.

## Bethlen Gábor szülőháza.

Címlapunkon a marosillyei Bethlen-házat íthatják olvasóink. Aktuálitást az ad képünk özlésének, hogy Bethlen Gábornak, a nagy rdélyi kálvinista fejedelemnek *ebben az évben november 15-én lesz a halála 300-ik vfordulója. A romániai s közelebről az rdélyi magyar kálvinizmus nem térhet napirendre efelett a dátum felett s ennél fogva jó lőre felhívjuk a közfigyelmet, hogy ezt az szentdőt a Bethlen Gábor emlékezetének ell szentelnünk.* Bethlen Gábor marosillyei zülőháza, amint a kép is hiven mutatja, ép s gondozott állapotban van. A ház jelenlegi ilajdonosa dr. Haragos Ádám református allású ügyvéd és birtokos, aki kegyelettel ondozza és tartja fenn e nevezetes és drága mléket. A régi történelmi források a Bethlen zülőházát kastélynak (castellum), másutt eg várnak (arx) nevezik. Ma azok az erő-

dítmények, melyek körülvették s mint eg zömök és erős bástyát bezárták, nincsenel meg, a kőfal-erődítmények romjai azonban közvetlen a Maros-parton ma is láthatók s a szőke Maros csendesen hömpölygő habja ennek köveit mossák. A várat Báthory István fejedelem építette, lengyel királlyá választása után iktári Bethlen Farkasnak, a Bethlen Gábor atyjának, adományozta 1576 febr. 1-én. A várat Bethlen Farkas később tovább építette, aminek az emlékét őrzi az egyik szoba amelynek bejáró ajtója feletti homlokzaton ma is olvasható ez a felírás: Bethlen Farkas cinaltatta ezt 1582. A házat még a fejedelem öcscse, Bethlen István gubernátor, a fejedelem életében ellátta emléktáblával, amelyen a fejedelem születéséről megemlékezik. Ez az emléktábla elpusztult, ujabban a Bethlen Kollegium látta el emléktáblával.

Mindkét rendbeli ifjuság számára határozott keresztény alapon álló, változatos tartalommal jelenik meg havonta huszonnégy oldalon az

### **IFJU ERDÉLY**

**keresztyén ifjusági lap.**

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti:

**Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF**

Alkalmas anyagot tartalmaz ifjusági összejöveteleken felolvasásra és megbeszélésre. Az ifjuságnak hasznos olvasmány.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készséggel küld mutatványszámot.

Szórványokban élő, vasárnapi iskolába, felekezeti iskolába, másvallású intézetbe járó gyermekek lapja

### **AZ ÉN KICSINYEIM**

**gyermektraktátus.**

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti:

**Dr. GÖNCZY LAJOS**

Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, mesékkel és versekkel.

A magyar református családok folyóirata az erdélyi református egyházkerület nőszövetségének kiadásában minden második vasárnapon megjelenő

## **REFORMÁTUS CSALÁD**

Előfizetési ára egy évre 160 Leu, félévre 80 Leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kívánatra mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

ból), a vizslakutya, mely az eddig ismert természeti törvényekkel ellentétben nem üldözi, hanem állja a vadat. Darwin itt az alkalmazkodó képesség és lassú átalakulás mellett kénytelen elismerni egy újonnan felfedezett törvényt is és megállapításai úgy hangzanak, mintha Pál apostolt hallanák prédikálni Görögországban az ismeretlen Istenről. Lényegbe vágó különbség azonban, hogy Pál hívő, aki felismeri az ismeretlen istenszoborban a lélek örök vágyódását a halhatatlan, örök szeretet felé, míg Darwin tudós és ember csupán, kinek számára megáll a további következtetés. Szigoruan emberi és a tudomány törvényeinek hódoló elméje nem engedi át magát a hit világának. A sejtések odafagynak az ajkára, mert amit nem tár fel előtte a mikro- és makrokozmosz, az már nem tudomány. Itt nekünk kell a következtetést levonnunk: *Isten ma is szakadatlanul alkot. A teremtés munkája öröktől fogva való, megszakíthatatlan élő láncolat, melynek végei a múlt és jövő ködfoltjaiban vesznek el.*

Ugyanez a különbség a krisztusi és darwini lények között is. Az első koncentrikus, melynek fókuszában ott áll az örök lélek, a kétféle tökéletesedés, lelki és testi s a lelki, az istenkereső a nagyobb. A másik csupán a testet ismeri és az egymást felfaló harcot. Krisztusnál a legyőzöttek sorsa a lelki megtisztulás tele, égő tavaszhitel, bűnbánattal. Darwinnál a vég a pusztulás, katasztrófa az élők világából. Ott a győző lehajol az alulkerültekhez egy felsőbb parancs, lelki sugallat hatására, itt fogait csatlogtatva rohan tovább új harcra, győzelemre. A darwini diadal határa egy arasznyi lét, a krisztusié az örökkévalóság. A fajok harcának elméletével nem tudom megmagyarázni a rabszolgaság eltörlését. Képtelen vagyok megérteni, miért küzdötte meg az Egyesült Államok két fehérfajú hadserege Északamerika legvéresebb háboruját a feketék felszabadításáért. Miért indul el Amundsen az általa jól ismert borzalmas jégmezőkre megmenteni azt a Nobilet, akinek részéről lekicsinylésben volt része és a többgyermekes apát mi viszi el feláldozni életét sohasem látott idegenekért egy égő házba vagy beomlott tárnába? Hiszen ez mind megtagadása a fajok harcának, mely egyedül a szülői szeretetet ismerheti el jogosnak a magunk szerelme mellett.

A múlt század theologusai éles harcot küzdöttek végig a darwinizmus ellen. Csodálatosképen e harc központjában a fenti ellenvetések másodrangú szerephez jutottak. Az ember származásának tana inkább bántotta a vitázókat, mint maga, az ember jobbik felének el nem ismerése. A hívők a tudománnyal s nem hitükkel akartak győzni. Mi sem természetesebb, hogy ez nem sikerült.

Az élet fokozatos fejlődésének törvénye megdönthetetlen ma is. De ez nem érinti és nem bántja a hitet. A számunkra feltárult mikrokozmosz csodáiban valami az eddiginél nagyobb isteni erő nyilatkozik meg. Az agyagalacsinokból összeragasztott ember helyét egy a földi fejlődés csúcspontján álló lény foglalja el, mely nem egyedüli gyermeke Istennek, hanem testvére az amőbák és infuzóriák világánál kezdődőleg minden élőlénynek. Lelke a büszke emberi, istenszármazású lélek egy parány volt csupán az idők végtelenségében. Milyennek kellett lennie ennek a paránynak, hogy a mai emberiség nőtte ki magát?!

*Egy porszemben bölcsességed.*

*Egy csepp vízben dicsőséged.*

*Egyaránt kitetsző s nagy*

*Mindenikben jelen vagy.*

Darwin a kálvinista világfelfogástól semmit sem rabolt el. Lelkének nagy fárósza lefelé világít és a hívők szeretetét elvezeti minden röghöz, minden fűszálhoz. A kezdet nagy törvényeit kutatta, nem törődve a véggel, talán azért, mert az mindnyájunkban benne él. Végso következtetéseinál sohasem fajultak el istenkáromlássá, mint Häckelnél, sőt én úgy érzem, mintha emberibb emberré tette volna az embert. A nagy életfolyam egy hullámává, melynek kezdeténél és végénél ott áll az alkotó szeretet. Ő nem félt meghalni. Miért is félt volna az ember, aki látta kifejlődni az egyséjű élőlényből, a tüskésbőrűek, meduzák, rájak, rinoceroszok és mammutok világán át a mai istenkeret?...

Nekünk sincs okunk félni a darwini tantól, mert amit nem találunk meg benne, az a lelkünkben élő hit, melyet csak táplál és nem homályosít el semmi tudomány.

*Dr. Nagy Endre.*



## Az Alfa.

„Én vagyok az Alfa és az Omega,  
a kezdet és a vég, az első és utolsó.”  
Jelenések Könyve 22. rész, 13. vers.

Az alfa a görög ábécé első betűje és egyúttal a legkisebb számnak, az egynek a jegye. Az, aki igénkben beszél, tehát háromszor mondja ugyanazt önmagáról. A 16-ik vers tanúsága szerint Jézus a beszélő, tehát önmagáról mondja, hogy ő az alfa, a kezdet, az első. E szavakkal ugyanazt mondja, mint





**Ravasz László erdélyi látogatása.** Így is írhatnók: családi és baráti látogatása, mert sajnos, látogatása mindig csak közvetlen családi és baráti körének szól. Ő, aki arra van hivatva, hogy az evangélium üzenetét különös isteni megbiztatás alapján tolmácsolja mindazoknak, akik éheznek az igazságot, a politikai szüklátókörség kövelkeztében nem vehet szabadságot arra, hogy egy-egy ilyen alkalommal megjelenjék azokon az erdélyi katedrákon, ahol ő olyan nagyon otthon van s ahonnan elindult az Istenországa szolgálatára. Ez azért fáj nekünk, akik az ő baráti közé tartozunk, mert tudjuk, hogy mennyien és mennyien vannak, akik különös örömmel hallgatnák az Isten igéjét az ő ajkairól. Különböztetve jegyezzük fel, hogy Ravasz László feleségével együtt január 5-én érkezett Kolozsvárra s 11-én utazott vissza Budapestre. És hogy erdélyi tisztelői és barátai tudják, azt is feljegyezzük, hogy jó egészségnek örvend. Száryaló és látásokat látó lelke derüje a régi. Öröm és nagy lelki élmény hallani határozott és tiszta ítéletű szavait, amelyek nagyszerűen világító szemléleteitől áthatva csak úgy sziporkáznak, mint régen. Isten áldása kísérelje visszavívó útjába s hozza ismét és ismét vissza ide kö-zénk: haza!

**Házasság.** Gönczy László, a kolozsvári kollégium tanára f. hó 5-én tartotta esküvőjét Bodrogi Margittal, Bodrogi János enyedi kollégiumi tanár leányával. Isten áldja meg frigykötésüket!

**A dunamelléki ref. egyházkerület főjegyzőjévé szótöbbséggel az ottani kálvinizmus egyik erőteljes egyénisége dr. Kovács J. István választotta meg. Kísérelje áldás tevékenységét úgy az ottani, mint az egyetemes ref. egyház számára!**

**Ásatások Palesztinában.** Palesztina kormányzó-testülete rendeletben szabályozta a palesztinai ásatások ügyét. A rendelet szerint újabb ásatásokat csak abban az esetben engedélyez a kormányzóság, ha a kutatók kötelezik magukat, hogy a leleteket felerészben átengedik az államkincstárnak.

**Felekezeti viszonyok Hollandiában** Hollandiának 6.865.314 lakosa van. Ezek közül római katolikusok 2.444.583; zsidók 115.222; felekezeten kívül állók 534.724. A többiek mind protestánsok. Megoszlásuk a következő: Református államegyház 2.826.633; Gereformed (szigorú kálvinista) egyház 571.834; „Keresztény Református” egyház 49.908; Remonstransok 31.215; lutheránusok 102.516; Mennoniták 67.769; Wallonok 8962. A legnagyobb holland felekezet tehát a Ref. államegyház. Gyülekezetei száma 1333; összesen 7623 lelkipásttorral.

**Az amerikai bibliatársulat jubileuma.** Az amerikai bibliatársulat 1928-ban ülte meg New-Yorkban működése 75 éves évfordulóját. Ezen esztendő folyamán hetvenhatmillió bibliát hozott forgalomba, 60 nyelven.

**Az oroszországi atheista egyesület befolyására** a földmívelési bizottság megtiltotta a fiatal fenyőfáknak karácsonyra céljára való kivágását. Ugyanez az unió a karácsonyt a vallást kigúnyoló álarcos menetekkel, színházi és mozielőadásokkal ünnepelte meg. Zsolt. 2: 4.

**Berlinben az Orvosok és Theologusok Munkaközössége** nem rég tartotta meg 5-ik többnapos konferenciáját, melynek legfontosabb tárgya „A bűntudat előállása és jelentősége” volt. A bűntudat egészségünkhöz az orvosok, annak különösen a lelki betegségek-nél levő szükségességéhez a theologusok szolgáltatnak értékes adatokat. Hangsúlyozták mindkét foglalkozásnak az egymásra utaltságát, így ennek a kérdésnek a megbeszélésénél is: Orvos és lelkipásttorzó a haldokló ágyánál.

**Newyork egyik legforgalmasabb negyedében** áll a Broadway Tabernacle, egy híres ref. egyház, amelynek papja, Dr. Jefferson, az elmúlt évben ünnepelte 30 éves szolg. jubileumát. Ünnepi beszédéből álljanak itt ezek a szavak: „Egy igazi egyház ezen a helyen nem enyészhetik el, de az aztán valóban egyház kell hogy legyen, egy látszat egyház itt nem sikerülhet. Egy egyházat nem lehet az ő vagyonából fenntartani. A tőkék haszontalanok, ha nem áll azok mögött egy eleven gyülekezet. Vannak gyülekezeteink gazdag alapokkal, de az élet hiányzik belőlük, mert a szeretet hiányzik. Ha megkérdelek tőlem, hogy visszatekintve e fáradságos évekre, minek örvendek leginkább, azt felelem: boldog vagyok, hogy katedramat sohasem tettem közönséges dolgok színhelyévé. Ez a városnegyed szereti a művészetet, de én sohasem adtam erre reá magamat. Vágyik a szenzációk után, de ez a szószék nem akart érdekfeszítő lenni. Van itt elég kabaré, nem kell hogy még az egyház is szaporítsa azoknak számát. Prédikációimat sohasem rövidítettem meg engedékenységből egy olyan kor iránt, amely csak prédikációcskát kíván. Beszédeim hosszúak, mert komoly és fontos mondanivalóim vannak. Lényegtelen dolgok számára e szószéken nincs hely. 30 éven át volt a biblia gyűlése. Életünknek középpontja. Az volt az én örömöm, ha a proféták, az apostolok és a dicsőség Urának gondolatait tolmácsolhattam. Sohasem volt szükségem arra, hogy a biblián kívül keressék a gyülekezet számára lelki táplálékot. Zenével nem lehet egy templomot felépíteni. Egy gyülekezeten sem lehet finom énekekkel segíteni. Csak az odaadó szeretet vonz.” Belátjuk-e, hogy csak Isten igéjének erőteljes prédikálása segíthet egyedül gyülekezeteinken?

**Angliában nagy feltűnést keltett az Údv hadserege** nagy vezéralakjának, Booth generalisnak a végrendelete, mely szerint a mozgalom vezetése most, az ő halála után egyik leányát illeti meg. A hadsereg amerikai és angol vezetői nem akarnak belenyugodni egy ilyen új fajta dynasztia alapításába s követelik egy „nagy tanács” összehívását, ami a 600 millió Mk. közös vagyon kezelését kívenné a Booth család kezéből. Lám, mégis kénytelen ez a mozgalom is az eddig lenézett egyházi szervezkedés útjára lépni, ha egészségesen fejlődni akar.

A sárospataki kollégium nem nyervén meg az államtól a remélt 40 ezer pengő segélyt internátusának átalakítására, kénytelen, akárcsak a mi kollégiumaink, megajánlásokból előteremteni a szükséges összeget.

A tiszántúli egyházkerület Hegedüs Lóránt ismeretes indítványát a keresztnék ref. szymbolumként alkalmazására vonatkozólag egyhangulag elvetette s a kérés napirendről való levételét ajánlotta az egy. konventnek.

Csizmadia Lajos pápai theol. tanár, a kinek bibliai szókönyve nálunk is közkézen forog, 70 éves korában hazatért az ő Urához. 25 éves tanári pályája alatt sok ifjú Timotheus lelkét termékenyítette meg hitével, tudásával, nemes jellemével. Fil. 1: 23.

Kaposváron egy buzgó evangélikus urinő, özvegy Czira Józsefné, akit gyermekekkel nem áldott meg Isten, hogy a szó legszebb értelmében „nevető örökösei“ legyenek, az ottani ref. egyházra hagyta nőnevelési célokra gyönyörű palotáját.

Nagyváradon múlt év dec. 23-án szentelte fel Sulyok püspök a régi imaházat. A Gyenge-féle mozgalom ellensúlyozására tehát megindult a bástyaépítési munka, csak elszánt, öntudatos és Krisztus szerelmétől hevitelt katonaság is lakozzék abban!

Virághullás. Lévai Lajos dr. udvarhelyi ref. tanártestvérünk kicsi fia, Levente, 11 hónapos korában visszatért a Mennyei Atyához. Az Igéből táplálkozó szülőket vigasztalja meg az Úr Jézus Krisztus!

## IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Dr. Bartók György: Böhm Károly. „Kultura és tudomány“ c. vállalatban, mint a Frankin-Társulat kiadása jelent meg Budapesten, 1928-ban.

Ugy a Böhm Károly mint a Bartók György neve jól ismert a mi olvasóink előtt. A kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem filozófiai professzorai voltak s Bartók György ma is a szegedi egyetemen szolgálja a magyar filozófiai tudományosságot. Ebben a 166 oldalos könyvben Bartók mint hűséges tanítvány s mint alapos és hozzáértő interpretátor, Böhm pedig mint mester, mint filozófus személyiség áll előttünk, Böhm Károly a legnagyobb magyar filozófus, aki elsőnek ajándékozta meg a nemzeti szellemet önálló és eredeti koncepció alapuló filozófiai rendszerrel. Aki Böhm Károly szellemét és személyiségét, továbbá filozófiai

világmagyarázatának az elveit és nagyszerű kitekintéseit meg akarja ismeri, a legmelegebben ajánljuk Bartók pompás könyvét. T. S.

Dr. Kristóf György: Esztétikai becslésünk a mai közszellem hatása alatt. Megjelent a Minerva-könyvtár 14—15. füzeteképpen, mint a Minerva irodalmi és nyomdai műintézet kiadványa Kolozsvárt 1928-ban.

Dr. Kristóf György, a kolozsvári román egyetem magyar tanszékének a professzora, a mi olvasni szerető magyar közönségünket egy megbízható, tiszta látású és határozott hangú irodalmi-esztétikai kalauzzal ajándékozta meg. Abban a nagy zürzavarban, abban a mértéknélküli világban, amelyben a mi romániai magyar irodalmi életünk él, egyenesen nélkülözhetetlen volt ez a kis könyv. Ma már a Romániába szakadt magyarságnak nem az a baja, hogy nincs szép irodalma, mintha nem eléggé gazdag a szép irodalmi termelése. Az a nagyobb baj, hogy gondatlanul és kritika nélkül felburjázott a termelésben, az olvasóközönség nem tud, nélkülözvén a mértéket, válogatni. Dr. Kristóf könyvecskéje igen jó szolgálatot tesz abban a tekintetben, hogy irodalmi orientációra s helyes esztétikai becslésre segít. Melegen ajánljuk olvasóinknak. T. S.

Erdélyi Lexikon. Szerkesztette: Dr. Osvát Kálmán. Nagyvárad 1928. Végre a kezünkben van. A reklám úgy szólott, hogy egy nagyszerű irodalmi „esemény“ lesz s amikor megjelent, már kis terjedelme miatt is, de a tartalma miatt is, kiábrándulással vettük a kezünkbe. Alaposabb és tárgyilagosabb munkát vártunk volna s kaptunk egy felületesen összeütött és sok szubjektivisztikus értékű megítéléssel teli szótárt. Sok nevet eljelen-téktelenít, sok nevet túlságos jelentőségre emel. Az üzleti szellem ütközik ki belőle azokból a passzusából, amelyekben a csak a saját zsebükre dolgozó közigazgatási alakokat sorakoztatja fel s a pártos szellem ütközik ki ott, ahol csak egyéni hiúságot és érdekeket szolgáló közéleti személyeket ismertet. Mint kísérlet azonban mégis jelent valamit. És különösen egy nagy figyelmeztetés abban a tekintetben, hogy a benne rejlő helyes és megillesztett gondolat, t. i. egy igazi „erdélyi“ lexikon megírása el nem odázható feladata az erdélyi magyar szellemi életnek. T. S.

Kérjük azokat,

**akik lapunkat megrendelni óhajtják,**

hogy szándékukat a kiadóhivatalnak mielőbb jelentésük be, mert a következő számokat csak előfizetőinknek küldjük meg.

## SZERKESZTŐI ÜZENETEK

---

**T. Zs.** Leveledet vettem. Az abban foglalt szomorú esetek sok lelki keserüséget okoztak. Annál inkább, mert ugyanabban az időben még több hasonlóról nyertem értesülést. Az Úristen súlyos döntés elé állította egyházunkat. Többé már nem lehet beszélni: „Ahogy eddig megvoltunk, ezután is csak megleszünk!” Ma csak így lehet beszélni: „Vagy -- vagy!” Az egyik cikket közelebből hozzuk.

**G. F.** Cikketet veitük. Hálás köszönet érte, valamint a klisékért is. A jelzett témák nagyon jók. Arra kérünk azonban s veled együtt minden munkatársunkat, hogy lapunk jelenlegi szűk terjedelme mellett,

folytatásos tanulmányok helyett több kisebb terjedelmű, de önálló és befejezett cikkben dolgozd fel a jelzett kérdést. Amint lapunk nagyobb elterjedést vesz, amire minden reményünk megvan, nagyobb terjedelemben fogjuk megjelentetni.

**Munkatársainkat** figyelmeztetjük az előbbi üzenetre.

**Z. P.** A kért mutatószámok megküldése iránt intézkedtem. Hálás köszönet az előfizetők gyűjtéséért. Ha minden lelkésztestvérünk megrendeltetné lapunkat intelligens olvasni szerető hiveinkkel, milyen más jövője lenne gyülekezeteinknek, anyaszentegyházunknak!...

---

## A szászvárosi ó-kollégium.

A címlapon látható kép a szászvárosi Kuun-kollégiumnak egyházunk számára megmaradt részét ábrázolja. Ezt az úgynevezett régi épületet az első, még I. Rákóczy György által emelt régi algimnázium helyébe az 1854. s 1865 években gr. Kuun Kocsárd a kollégium akkori főgondnoka részint a hunyadnegyei magyarság által összeadott adományokból, de főként saját áldozatkészségéből építtette. Az első nagyobb adományát (17.000 orint) követte egy második, 50.000 forintos alapítvány, amely ügyesen gyümölcsöztetve évről évre nőtt, hogy belőle nemsokára öt rendes tanári állást tudtak szervezni és egy új épületszárnyat lehetett még építeni (1882.). —

Úgyancsak ő látta el a mind jobban izmosodó kollégiumot kórházi épülettel s megvette a konviktus létesítésének alapját, am már 1894-ben megnyilhatott. Ez az iskolánál is, tehát mint a többiek, elsősorban a ref. keresztyén áldozatkészségnek és bátorhitű kitaró munkásságnak a gyümölcse, ami nem emberekre néz, hanem egyedül Istenre és az ő, nemzetünk és anyaszentegyházunk elé kitűzött szent céljaira. Becsüljük meg a drága örökséget, ami legalább mint népiskola és árvaház megmaradt számunkra az idők viharai és imádkozzunk, áldozzunk annak felvirágozásáért. Az iskola jelenlegi helyzetéről és hivatásáról egyik cikkünk tájékoztatja az olvasót

## Értesítés.

„Egyházi Ujság” néven másodvasárnaponként megjelenő lapot indított a bukaresti ref. egyházközség. Az ujság „regáti egyházársadalmi lap”-nak indult s célja az, hogy egyik eszköze legyen óriási számban kitelepült itestvéreink tömörítésének és misszióállásának.

A regáti misszió ügye mind égetőbb és nagyobb jelentőségű problémájává válik egyházunk életének. E kérdés kielégítő megoldását eddig éppen a vele szemben fennálló tájékozatlanság késleltette. Akik e kérdésben

tisztán akarnak látni s meg kívánják ismerni az óromániai egyházmegye missziói területén levő gyülekezetek, megalakult s csak ez után megszervezendő szorványhelyek életét küzdelmeit s hivatását, azok nem nélkülözhetik azon tájékoztatást, melyet e téren az „Egyházi Ujság” nyújt.

A lap előfizetési díja: egész évre (24 számra) 70 lei, félévre 40 lei, mely díjal ezen címre küldendő: Biserica Calvina, București 2. Strada Stirbey-Vodă 9. szám.

Mindkét rendbeli ifjúság számára határozott keresztény alapon álló, változatos tartalommal jelenik meg havonta huszonnégy oldalon az

### **IFJU ERDÉLY**

**keresztyén ifjúsági lap.**

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti:

**Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF**

Alkalmos anyagot tartalmaz ifjúsági összejöveteleken felolvasásra és megbeszélésre. Az ifjúságnak hasznos olvasmány.

Szorványokban élő, vasárnapi iskolába, felekezeti iskolába, másvallású intézetbe járó gyermekek lapja

### **AZ ÉN KICSINYEIM**

**gyermektraktátus.**

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti:

**Dr. GÖNCZY LAJOS**

Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, mesékkel és versekkel.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készséggel küld mutatványszámot.